

na zijne zege den titel van koning van Babel had aangenomen en daar ook tijdelijk resideerde. Manasse's vrijlating zou dan te danken geweest zijn aan de voorspraak van Psammetichus I, koning van Egypte, die met gewapende tusschenkomst dreigde. Zelfs zijne bekeering wordt volkomen historisch geacht: uit politieke overwegingen liet Assurbanipal hem meerdere vrijheid, waardoor hij weder den eeredienst van Jahveh boven den Assyrischen sterrendienst stellen kon ²⁵). Verder wijs ik u op de geschiedenis van Esther, die algemeen voor een chauvinistisch Joodsch verzinsel wordt gehouden, doch ook nu weer in den laatsten tijd verdedigers begint te vinden ²⁶). En als ik u dan eindelijk nog mag opmerken hoe zelfs de historie van Jona uit de ijle luchten van fabel en allegorie waarheen men haar verwezen had ²⁷) tot den meer vasten bodem der geschiedkundige werkelijkheid begint terug te keeren ²⁸), dan meen ik ook van het gebied der Oud-Testamentische historie te mogen afstappen, ten einde u nu nog even rond te leiden te midden van de vraagstukken die betrekking hebben op het litterarisch ontstaan der boeken van het eerste deel der H. Schriftuur.

- 3 En ge verwondert u er dan niet over zoo ik allereerst uwe aandacht vraag voor het vraagstuk der wording van den Pentateuch. Immers het is u niet alleen bekend dat de hypothese welke dienaangaande in beginsel reeds door Astruc was opgesteld, en door den scherpzinnigen arbeid van talrijke geleerden nader was ontwikkeld, een der meest hechte grondpijlers vormde van het gebouw dat de kritisch-ideologische richting (als ik haar zoo eens betitelen mag) had weten op te trekken, maar het zal ook geenszins uwe aandacht zijn ontgaan dat deze hypothese in de laatste jaren zeer heftige aanvallen heeft te verduren gehad, en deze grondpijler op voor het geheele gebouw bedenkelijke wijze van zijne vastigheid is losgewrikt. De stoet die dit veroorzaakt heeft kwam van twee kanten. Aan de eene zijde werd de splitsing van den Pentateuch in een viertal bronnen bestreden omdat het fundamenteele criterium, het onderscheiden gebruik van de Godsnamen Jahveh en Elohim, volslagen onbruikbaar zou zijn wegens de onzekerheid van den tekst. De vergelijking van